

Ukazatele zdanění mezinárodních společností v České republice[#]

Petr Janský*

V tomto článku využívám firemní data k hledání možných způsobů snižování daňového základu firem a převádění zisků z České republiky do zahraničí. Zkoumám základní charakteristiky mezinárodních společností a poukazuji na ty charakteristiky, které hrají klíčovou roli při možné optimalizaci daní. Tento výzkumný přístup umožňuje rozpoznat firmy, jejichž daňová politika nemusí být v souladu s nejlepší praxí.

Úvod

V rámci krize veřejných financí hledají vlády po celém světě možnosti jak posílit daňové příjmy. Snahou je postupovat nejen cestou zvyšování daňových sazeb, ale především zlepšením výběru existujících daní. Důležitost vynucování stávajících daňových pravidel zdůrazňuje také nedávná studie *Addressing Base Erosion and Profit Shifting* (BEPS) organizace OECD (2013), která vznikla v rámci debaty o daňových rájích a zdanění mezinárodních společností (označovaných také jako nadnárodní společnosti a definovaných jako společnosti s vlastnickými vazbami na zahraniční firmy). Z výzkumu OECD vyplývá, že prostor pro zvýšení daňových příjmů prostřednictvím zefektivnění výběru daní od mezinárodních společností existuje i v České republice.

Cílem článku je pomocí navrhaných ukazatelů rozpoznat pravděpodobné způsoby snižování daňového základu firem a převádění zisků do zahraničí a na základě těchto ukazatelů identifikovat firmy, nebo skupiny firem, u nichž může docházet k využívání mezinárodní vlastnické struktury k umělému snižování daňového základu a k převádění zisků do zahraničí za účelem nižších daňových odvodů v České republice. Extrémní hodnoty ukazatelů u jednotlivých

[#] Článek je výstupem řešení projektu Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. „Systém ukazatelů zdanění mezinárodních společností v České republice“, podpořeného grantem Technologické agentury České republiky č. TD020039. Autor děkuje Tomáši Brzobohatému, Ondřeji Kokešovi, Ondřeji Rydvalovi a Lucii Zapletalové a dále zástupcům Generálního finančního ředitelství a Ministerstva financí za podnětné komentáře.

^{*} Petr Janský, Ph.D. – odborný asistent; Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Opletalova 26, 111 21 Praha 1; výzkumník; CERGE-EI, společné pracoviště UK v Praze a NHÚ AV ČR; <jansky.peta@gmail.com>.

společností, nebo skupin firem mohou být znakem nežádoucích daňových praktik těchto společností.

Článek pokračuje následujícím způsobem. V následující kapitole představuji relevantní českou a zahraniční literaturu a v tomto článku využítá data. V další kapitole představuji metodologii a především tedy ukazatele zdanění mezinárodních společností. V předposlední kapitole diskutuji empirické výsledky a následuje závěr a seznam literatury.

Literatura a data

Tento článek navazuje na existující přístupy, využívané v řadě zemí k analýze zdanění mezinárodních společností a k identifikaci způsobů snižování daňového základu firem a převádění zisků do zahraničí. Přesouvání zisků v různých zemích světa se věnuje rozsáhlý výzkum, například Clausing (2003), Bartelsman – Beetsma (2003), Huizinga – Laeven (2008), Buettner – Wamser (2007), Karkinsky – Riedel (2012), Fuest – Riedel (2012). Právě Fuest – Riedel (2012) v návaznosti na nedokonalá data a na kritickou diskuzi dřívějších přístupů identifikace převádění zisků do zahraničí navrhli nový přístup, ze kterého vycházím i v tomto článku. Fuest – Riedel (2012) spolu s použitím dat Orbis či Amadeus popsali i novou identifikační strategii a aplikovali ji na několik asijských zemí s převážným zastoupením čínských firem. Janský – Prats (2015) implementovali přístup Fuest – Riedel (2012) a identifikovali způsoby snižování daňového základu firem a převádění zisků do zahraničí prostřednictvím daňových rájů daňové ráje pro firmy registrované v Indii.

V českém kontextu doposud srovnatelný výzkumný přístup příliš nenajdeme s výjimkou Janský a Kokeš (2015), na jejichž první výsledky zde navazuji.¹ Někteří čeští výzkumníci se podobným otázkám věnovali, ale volili jiný metodologický přístup. Například Moravec – Rohan (2015) analyzovali dopad výměny daňových informací na alokaci přímých zahraničních investic v daňových rájích, ale bez využití dat o jednotlivých firmách. Naopak Nerudová – Solilová (2015) využívají data na úrovni firem, ale zabývají se jinou, i když související, otázkou a to, jaký dopad by mělo zavedení společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob v Evropské unii na Českou republiku.

Tento článek na tyto výzkumné přístupy navazuje a diskutuje jejich využití pro podmínky České republiky a zachycuje charakteristiky českých firem a daňového systému. Dalším přínosem je zde navrhnutá možnost, v existujícím

¹ Relevantní z hlediska tohoto výzkumného přístupu je také práce státních úřadů, především Generálního finančního ředitelství a případně Ministerstva financí. Srovnání se současnými postupy těchto úřadů však bohužel není možné provést, jelikož informace o jejich metodických postupech nejsou kvůli jejich citlivosti veřejně dostupné.

výzkumu dle dostupných informací nevyužitá, identifikovat pomocí této analýzy konkrétní firmy, jejichž daňová politika nemusí být v souladu s nejlepší praxí.

Tento článek využívá data z firemní databáze Amadeus společnosti Bureau van Dijk. Databáze Amadeus obsahuje detailní informace o finančních charakteristikách a vlastnických poměrech firem z Evropy, získaných jak z veřejných, tak soukromých zdrojů. Článek využívá z databáze Amadeus informace o zisku, aktivech, daních, deklarovaném dluhu a o geografické vlastnické struktuře každé společnosti v daném roce. Důležitou charakteristikou databáze Amadeus je propojení informací napříč jednotlivými státy celého světa a je tedy možné sledovat vlastnickou strukturu firmy nezávisle na místě registrace dceřiných firem nebo vlastníků. Dostupnost kvalitních dat v této databázi může být problém u některých méně rozvinutých států, ale pro Českou republiku zahrnuje databáze kvalitní data o naprosté většině velkých firem a je tedy vhodná pro účely tohoto článku (Cobham – Loretz, 2014).

Metodologie a ukazatele zdanění mezinárodních společností

Článek využívá data o finančních charakteristikách a vlastnické struktuře mezinárodních společností v kombinaci s definicí daňových rájů a častých způsobů daňové optimalizace k identifikaci firem, které se snaží využít možností mezinárodních společností k umělému snižování daňových odvodů v České republice. Základní logika ukazatelů, spočívá v předpokladu, že mezinárodní společnosti s vlastnickou vazbou na daňové ráje, které se snaží snižovat svůj daňový základ nebo převádět zisky do zahraničí, vykazují jiné finanční charakteristiky než ostatní mezinárodní společnosti, které tyto příležitosti nemají. Společnosti s vazbou na daňové ráje budou tedy v České republice pravděpodobněji vykazovat nižší ziskovost, nižší míru zdanění a vyšší míru zadlužení. Z této logiky vychází soubor ukazatelů, které je možné spočítat pro jednotlivé firmy – níže nejdříve diskutuji definici tzv. daňových rájů a pak představuji jednotlivé ukazatele.

Metodologický přístup využívá informaci o tom, zda je konkrétní společnost prostřednictvím své vlastnické struktury spojena s některým z tzv. daňových rájů. Žádný seznam vzhledem ke komplexnosti tématu daňových rájů není možné považovat za univerzální, přesto po zvážení všech výhod a nevýhod a existující literatury volím následující přístup vhodný pro tento výzkumný záměr.² Označení státu, nebo obecněji části státu nebo země s vlastním právním

² Využívám zde rozdělení států na daňové ráje a zbytek a tedy i rozdělení mezinárodních společností na dva typy – s vlastnickými vazbami na daňové ráje a bez vlastnických vazeb na daňové ráje. Tento přístup je konzistentní s dosavadním výzkumem v oblasti mezinárodních analýz zdanění, umožňuje relativně jednoduchou prezentaci výsledků a testování rozdílu v hodnotách ukazatelů mezi oběma skupinami společností pomocí standardních statistických metod. Na druhou stranu jednoduché rozdělení společností na dvě skupiny podle existence či neexistence vazeb na daňové

systémem, jako daňového ráje založeno na informacích ze 13 existujících a mezinárodně uznávaných seznamů daňových rájů.³ Tento přístup konstruuje binární ukazatel, který danou zemi označuje za daňový ráj, pokud tato země figuruje v nadpoloviční většině z mezinárodně uznávaných seznamů daňových rájů. Pro posuzování příslušnosti země ke skupině daňových rájů mají všechny seznamy stejnou váhu.⁴ Je to zaprvé z důvodu konzistence s předchozími výzkumy (především Murphy, 2009 a Janský – Prats, 2015) a zadruhé z důvodu absence jednoznačného klíče, podle kterého by měla být seznamům přisuzována rozdílná váha. Na základě tohoto přístupu je za daňový ráj označeno celkem 42 zemí.⁵

Níže diskutujeme ukazatele zdanění, které umožňují identifikovat možné způsoby snižování daňového základu firem a převádění zisků do zahraničí a rozpoznat v České republice působící firmy, jejichž daňová politika nemusí být v souladu s nejlepší praxí. Výběr hlavních ukazatelů vychází z existující relevantní literatury, především z Fuest – Riedel (2012), Janský – Prats (2015) a Janský – Kokeš (2015). Hlavní ukazatele, vyčíslované na základě dat o jednotlivých firmách působících v České republice a detailněji popsanych níže, jsou čtyři: ukazatel ziskovosti, dva ukazatele zdanění a ukazatel zadlužení.

ráje neumožňuje postihnouti jemnějších kvalitativních rozdílů mezi společnostmi, jako například rozdíly podle počtu daňových rájů, na které je daná společnost napojena nebo rozdíly podle jednotlivých zemí. Možností využití detailnějších informací o napojení společností na daňové ráje by se měl věnovat budoucí výzkum.

³ Tento seznam 13 seznamů zahrnuje jak dva Financial Secrecy Index ve verzích z let 2009 a 2011 (Cobham – Janský – Meinzer, 2015), tak 11 seznamů převzatých z Murphy (2009) včetně následujících: Irish (1982), Hines Jr – Rice (1994), FSF (2000), IMF (2000), OECD (2000), FATF (2000 a 2002), Hampton – Christensen (2005), Zoromé (2007), Levin (2007).

⁴ Některé vědecké studie (např. Fuest – Riedel, 2012) používají k definici daňových rájů pouze některý z existujících seznamů (například publikovanou OECD). Pro tento výzkum ale jako vhodnější jeví konzervativnější a konsenzuálnější přístup, využívající 13 různých seznamů. Je tak menší pravděpodobnost, že označení země za daňový ráj bude ovlivněno politickými a dalšími okolnostmi zařazení na seznam daňových rájů. Z důvodu ověření robustnosti definice, která je stejná jako ta navržená v této metodice, ji Janský a Prats (2015) porovnali s definicí Fuesta a Riedela (2012) a došli k závěru, že mezi oběma definicemi neexistuje z hlediska výsledků žádný podstatný rozdíl.

⁵ Seznam zemí, označených v základní variantě navržené v této metodice za daňový ráj: Andorra, Anguilla, Antigua a Barbuda, Aruba, Bahamy, Bahrajn, Barbados, Belize, Bermudy, Britské Panenské ostrovy, Kajmanské ostrovy, Cookovy ostrovy, Kostarika, Kypr, Dominika, Gibraltar, Grenada, Guernsey, Hongkong, Irsko, Ostrov Man, Jersey, Libanon, Libérie, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Malta, Marshallovy ostrovy, Mauricius, Monako, Nauru, Nizozemské Antily, Panama, Samoa, Seychely, Singapur, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc, Švýcarsko, Turks a Caicos, Vanuatu.

Ukazatel ziskovosti firmy se počítá jako podíl zisku před zdaněním (v anglické verzi firemní databáze Amadeus označený jako profit and loss before taxation) a celkových aktiv firmy (total assets). Zohledňuje různé způsoby převádění zisků a zaměřuje se tak na jádro problému – možné přílišné snižování zisků firmy působící v České republice. Nevýhodou tohoto ukazatele je, že ziskovost firmy ovlivňuje samozřejmě řada dalších faktorů než je případná snaha firmy převádět zisky z České republiky a pomocí dostupných dat není možné vliv těchto dalších faktorů plně vyloučit.

$$\text{Ukazatel: Ziskovost 1} = \frac{\text{Zisk před zdaněním}}{\text{Celková aktiva}}. \quad (1)$$

Ukazatele zdanění firmy jsou dva. První se počítá jako podíl zdanění (taxation) a aktiv (total assets). Druhý se počítá jako podíl zdanění (taxation) a zisku (profit and loss before taxation) a odpovídá odhadu průměrné efektivní sazby daně. Výhody i nevýhody těchto ukazatelů jsou podobné jako u ukazatele ziskovosti firmy – stejně jako u něj platí, že se zaměřují na jádro problému, v tomto případě snižování daňových povinností, ale i v tomto případě zdanění firmy ovlivňují i další faktory, jejichž vliv pomocí dostupných dat nemůžeme plně odfiltrovat.

$$\text{Ukazatel: Zdanění 1} = \frac{\text{Zdanění}}{\text{Celková aktiva}}. \quad (2)$$

$$\text{Ukazatel: Zdanění 2} = \frac{\text{Zdanění}}{\text{Zisk před zdaněním}}, \quad (3)$$

Ukazatel zadlužení firmy je vyjádřen podílem dlouhodobého dluhu (long term debt) a aktiv (total assets). V souboru hlavních ukazatelů je nejspecifičtější, což lze považovat za výhodu, a může indikovat nadměrné zadlužení a tak snižování daňového základu a jeho převádění do zahraničí. Nevýhoda tohoto ukazatele je stejná jako u předešlých a tedy, že hodnoty tohoto ukazatele mohou ovlivňovat i jiné faktory než ty, které souvisí se snižováním daňového základu firem a převáděním zisků do zahraničí. Nízká hodnota ukazatele ziskovosti a dvou ukazatelů zdanění a vysoká hodnota ukazatele zadlužení firmy mohou naznačovat snahu společnosti o využívání mezinárodní vlastnické struktury ke snižování základu daně a převádění zisků do zahraničí.

$$\text{Ukazatel: Zadlužení} = \frac{\text{Dlouhodobý dluh}}{\text{Celková aktiva}}. \quad (4)$$

Nízká hodnota ukazatele ziskovosti a dvou ukazatelů zdanění a vysoká hodnota ukazatele zadlužení firmy mohou naznačovat snahu společnosti o využívání mezinárodní vlastnické struktury ke snižování základu daně a převádění zisků do zahraničí.

Zde tyto čtyři hlavní ukazatele doplňují o dva další ukazatele s podobnou interpretací: ukazatel zdanění a ukazatel zisku upravují změnou jmenovatele na výši tržeb.

$$\text{Ukazatel: Ziskovost 2} = \frac{\text{Zisk před zdaněním}}{\text{Tržby}}. \quad (5)$$

$$\text{Ukazatel: Zdanění 3} = \frac{\text{Zisk před zdaněním}}{\text{Tržby}}. \quad (6)$$

Další rozšíření by bylo možné především v případě, že by budoucí výzkum měl k dispozici dodatečná data, například z interních zdrojů státní správy.⁶

Výsledky pro ukazatele zdanění mezinárodních společností

Výsledky srovnávají úroveň ukazatelů daňové optimalizace pro dvě skupiny mezinárodních společností v České republice. První skupinou v tomto srovnání jsou mezinárodní společnosti, které nejsou v rámci své vlastnické struktury spojeny s žádným daňovým rájem, druhou skupinou jsou společnosti, u kterých spojení s alespoň jedním daňovým rájem existuje. Výsledky zde prezentují v podobě tabulek, zobrazující průměrnou hodnotu indikátorů pro definované skupiny firem. Tyto deskriptivní statistiky jsou doplněny výsledky regresní analýzy, která sleduje vliv potenciálně důležitých vysvětlujících proměnných, jako je například odvětví společnosti nebo velikost firmy, na hodnotu indikátorů.

Kromě zde uvedených výsledků je tento metodologický přístup možné využít pro identifikaci konkrétních příkladů firem vhodných k bližšímu zkoumání, přičemž žádoucí je zaměřit se na firmy s nejnižšími (pro ukazatele ziskovosti a zdanění) a nejvyššími (pro ukazatel zadlužení) hodnotami a především na úrovni jednotlivých firem indikátory vždy interpretovat s opatrností.

Nejdříve uvádíme tři tabulky výsledků pro první čtyři ukazatele převzaté z akademického článku Janský – Kokeš (2015). První tabulka ukazuje souhrnné

⁶ Zatímco pro výzkumné účely jsou standardně dostupná pouze data o zdanění firem z obchodního rejstříku, uživatelé z řad státních úřadů mohou v čitateli dvou hlavních ukazatelů zdanění využít i data o skutečné daňové povinnosti, která představuje vlastní odvod firmy do státního rozpočtu.

deskriptivní statistiky, druhá tabulka ukazuje výsledky regresí pro ziskovost a zdanění a třetí tabulka pro zadlužení. Z jejich závěrů vyplývá, že společnosti s vazbami na daňové ráje vykazují významně vyšší hodnoty indikátoru zadlužení firmy než společnosti bez spojení s daňovými ráji, což naznačuje možnost většího využívání možnosti převádění zisků z České republiky.

Tabulky 1, 2 a 3 zodpovídají, jestli a v jakých ukazatelích se liší dva typy společností, konkrétně mezinárodní společnosti bez napojení na daňové ráje a mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje. Výsledky v tabulce 1 ukazují, že ze čtveřice ukazatelů je p hodnota nižší než standardně používaná hladina spolehlivosti 0,05 u ukazatele zadluženosti a tedy, že mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje mají signifikantně vyšší zadlužení než mezinárodní společnosti bez vlastnického napojení na daňové ráje. Hodnoty pro další tři ukazatele nabývají očekávaných nižších hodnot pro mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje, ale tyto rozdíly nejsou statisticky signifikantní pro hladinu spolehlivosti 0,05.

Regresní analýza je další možností jak zjistit jestli a v jakých ukazatelích se liší dva typy společností, konkrétně mezinárodní společnosti bez napojení na daňové ráje a mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje. Zvolené regrese mají vždy jeden z ukazatelů zdanění mezinárodních společností jako vysvětlovanou veličinu. Vysvětlující veličiny pak zahrnují binární indikátory toho, zda se jedná o mezinárodní společnost a zda má společnost napojení na daňový ráj. Velikost a statistická signifikance odhadnutých koeficientů pro tyto indikátory, především pak toho napojení na daňový ráj, je důležité pro interpretaci této regresní analýzy. Regresní analýza nám dále umožňuje kontrolovat vliv některých dalších faktorů, jako například sektor, v kterém firma působí (pomocí tzv. sektorových dummy proměnných), a velikost firmy prostřednictvím velikosti aktiv, a to zahrnutím těchto faktorů jako vysvětlujících veličin. Odhadovanou regresi v základní verzi lze zapsat zjednodušeně jako rovnici:

$$\text{Ukazatel zdanění mezinárodních společností:} \quad (7) \\ \beta_0 + \beta_1 \text{Mezinárodní společnost} + \beta_2 \text{Napojení na daňový ráj},$$

kde jeden z ukazatelů zdanění mezinárodních společností je vysvětlovaná veličina, β_0 je konstanta, β_1 je koeficient mezinárodní společnosti a β_2 je koeficient napojení na daňový ráj jako dvě hlavní vysvětlující veličiny a v první verzi regrese také jediné. Tyto vysvětlující veličiny jsou v dalších verzích doplněny o aktiva (odhady jejichž koeficientů v tabulkách ukazujeme) a sektorové proměnné (odhady jejichž koeficientů v tabulkách kvůli velkému počtu jednotlivých sektorových dummy proměnných neukazujeme).

Následující tabulka 2 ukazuje výsledky prvních devíti regresí. Regrese jsou pro různé vysvětlované proměnné (vždy jeden ze čtyř ukazatelů, s výjimkou ukazatele zadluženosti) ve třech variantách podle toho, zda nejsou zohledněny žádné další faktory, nebo jsou zohledněna odvětví společností, anebo zároveň s odvětvím je zohledněna i velikost firem prostřednictvím zahrnutí hodnoty velikosti aktiv společností. První tři regrese mají jako vysvětlovanou veličinu ukazatel ziskovosti 1, druhé tři regrese zdanění 1, a třetí trojice má jako vysvětlovanou veličinu zdanění 2. V každé z trojic regresí první (tj. regrese číslo 1, 4, a 7) obsahuje jen dva binární ukazatele jako vysvětlující veličiny – to zda se jedná o mezinárodní společnost a zda má napojení na daňový ráj. Druhá regrese vždy (tj. regrese číslo 2, 5, a 8) zohledňuje kromě těchto dvou binárních ukazatelů i sektorové proměnné. Třetí regrese (tj. regrese číslo 3, 6, a 9) navíc obsahuje i ukazatel celkových aktiv. Odhadnuté koeficienty u napojení na daňový ráj jsou záporné u prvních šesti regresí a pozitivní u dalších tří regresí, ale žádné z těchto výsledků nejsou konzistentně statisticky signifikantní s p hodnotou nižší 0,05. Výsledky těchto devíti regresí tedy neukazují na převažující statisticky signifikantní hodnoty ukazatelů vzhledem k napojení na daňové ráje. Na základě regresní analýzy těchto tří ukazatelů (ziskovost 1, zdanění 1, zdanění 2) tedy není možno dělat závěry o možném převádění zisků do zahraničí.

Tabulka 3 ukazuje stejné tři varianty regrese jako tabulka 2, ale s ukazatelem zadluženosti jako vysvětlovanou veličinou. Pro každou z verzí vychází napojení na daňové ráje jako statisticky signifikantní pro hladinu spolehlivosti 0,01. Na základě těchto výsledků lze zadlužování považovat za pravděpodobný mechanismus přenášení zisků z České republiky. Detailní popis a interpretace těchto výsledků je dostupná v Janský a Kokeš (2015).

Tab. 1: Deskriptivní statistiky

Průměrné hodnoty	Mezinárodní společnosti bez napojení na daňové ráje	Mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje	Rozdíl	(p hodnota)
Zisk / aktiva	11,63	10,41	1,22	0,06
Daně / aktiva	1,92	1,69	0,23	0,06
Daně / zisky	17,67	18,45	-0,78	0,29
Dluh / aktiva	5,82	10,34	-4,52	< 0,01

Zdroj: Janský a Kokeš (2015), zdroj dat: Amadeus (2012).

Tab. 2: Regresní výsledky

	(1)	(2)	(3)
	Ziskovost 1	Ziskovost 1	Ziskovost 1
Mezinárodní společnost	2,357***	2,350***	3,621***
	(0)	(0)	(0)
Napojení na daňový ráj	-1,159*	-1,052*	-0,610
	(0,0668)	(0,0951)	(0,326)
Aktiva			-1,530***
			(0)
Sektory (tzv. dummy proměnné)	Ne	Ano	Ano
Konstanta	9,277***	9,613***	22,50***
	(0)	(0)	(0)
Počet pozorování	11 173	11 173	11 173

	(4)	(5)	(6)
	Zdanění 1	Zdanění 1	Zdanění 1
Mezinárodní společnost	0,554***	0,553***	0,831***
	(0)	(0)	(0)
Napojení na daňový ráj	-0,221*	-0,197	-0,120
	(0,0809)	(0,119)	(0,332)
Aktiva			-0,348***
			(0)
Sektory (tzv. dummy proměnné)	Ne	Ano	Ano
Konstanta	1,779***	1,827***	4,763***
	(0)	(0)	(0)
Počet pozorování	10 314	10 314	10 314

	(7)	(8)	(9)
	Zdanění 2	Zdanění 2	Zdanění 2
Mezinárodní společnost	-0,294	-0,203	-0,0189
	(0,318)	(0,497)	(0,952)
Napojení na daňový ráj	1,120	1,191	1,253*
	(0,136)	(0,114)	(0,0968)
Aktiva			-0,224**
			(0,0272)
Sektory (tzv. dummy proměnné)	Ne	Ano	Ano
Konstanta	21,64***	21,29***	23,18***
	(0)	(0)	(0)
Počet pozorování	10 055	10 055	10 055

Poznámka: P-hodnota je v závorkách a hvězdičky využíváme k jejímu zachycení dle následující legendy: *** = $p < 0,01$, ** = $p < 0,05$, * = $p < 0,1$.

Zdroj: Janský a Kokeš (2015), zdroj dat: Amadeus (2012).

Tab. 3: Regresní výsledky pro zadlužení

	(1)	(2)	(3)
	Zadlužení	Zadlužení	Zadlužení
Mezinárodní společnost	1,529***	1,211***	2,039***
	(8,19 10 ⁻⁰⁵)	(0,00189)	(4,84 10 ⁻⁰⁷)
Napojení na daňový ráj	6,187***	5,141***	5,398***
	(8,33 10 ⁻¹¹)	(6,05 10 ⁻⁰⁸)	(1,19 10 ⁻⁰⁸)
Aktiva			-0,967***
			(0)
Sektory (tzv. dummy proměnné)	Ne	Ne	Ano
Konstanta	8,683***	8,034***	16,43***
	(0)	(0)	(0)
Počet pozorování	8 246	8 246	8 246

Poznámka: P-hodnota je v závorkách a hvězdičky využíváme k jejímu zachycení dle následující legendy: *** = $p < 0,01$, ** = $p < 0,05$, * = $p < 0,1$.

Zdroj: Janský a Kokeš (2015), zdroj dat: Amadeus (2012).

Kromě výše uvedených čtyř hlavních ukazatelů a prezentovaných v existujícím výzkumu Fuest – Riedel (2012), Janský – Prats (2015) a Janský a Kokeš (2015) zde představujeme dva nové ukazatele s podobnou interpretací: ukazatel zdanění a ukazatel zisku upravují změnou jmenovatele na výši tržeb. Původní ukazatele zdanění i zisku jsou tak upraveny změnou jmenovatele na výši tržeb. Výsledky těchto dvou dalších ukazatelů uvádíme níže ve stejné podobě jako u základních čtyř ukazatelů, tedy nejdříve deskriptivní statistiky a dále regresní výsledky.

Tabulka 4 ukazuje průměrné hodnoty těchto dvou ukazatelů pro různé skupiny společností. Hodnoty pro tyto dva ukazatele nabývají o něco vyšších hodnot pro mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje, což je oproti očekávání, ale tyto rozdíly nejsou statisticky signifikantní pro hladinu spolehlivosti 0,05. Tabulka 5 pak ukazuje regresní výsledky pro tyto dva další ukazatele, podobné těm v tabulkách 2 a 3. Podobně jako v tabulce 2, koeficienty pro napojení na daňový ráj nejsou statisticky signifikantní pro hladinu spolehlivosti 0,05. Výsledky pro tyto dva další ukazatele tedy nejsou statisticky signifikantní pro hladinu spolehlivosti 0,05 a neukazují na statisticky signifikantní hodnoty ukazatelů vzhledem k napojení na daňové ráje.

Tab. 4: Deskriptivní statistiky s tržbami

Průměrné hodnoty	Mezinárodní společnosti bez napojení na daňové ráje	Mezinárodní společnosti s napojením na daňové ráje	Rozdíl	(p hodnota)
Zisk / tržby	8,10	8,40	-0,30	0,58
Daně / tržby	1,28	1,35	-0,07	0,46

Zdroj: Autor, zdroj dat: Amadeus (2012).

Tab. 5: Regresní výsledky s tržbami

	(1)	(2)	(3)
	Ziskovost 2	Ziskovost 2	Ziskovost 2
Mezinárodní společnost	2,513***	2,068***	1,130***
	(0)	(0)	(5,00 10 ⁻¹⁰)
Napojení na daňový ráj	0,635	0,120	-0,232
	(0,182)	(0,794)	(0,610)
Aktiva			1,139***
			(0)
Sektory (tzv. dummy proměnné)	Ne	Ne	Ano
Konstanta	5,570***	5,469***	-4,126***
	(0)	(0)	(0)
Počet pozorování	11 148	11 148	11 148

	(4)	(5)	(6)
	Zdanění 3	Zdanění 3	Zdanění 3
Mezinárodní společnost	0,501***	0,452***	0,306***
	(0)	(0)	(0)
Napojení na daňový ráj	0,160*	0,0482	0,00722
	(0,0913)	(0,600)	(0,937)
Aktiva			0,183***
			(0)
Sektory (tzv. dummy proměnné)	Ne	Ne	Ano
Konstanta	1,047***	1,005***	-0,535***
	(0)	(0)	(3,08 10 ⁻⁰⁷)
Počet pozorování	10 310	10 310	10 310

Poznámka: P-hodnota je v závorkách a hvězdičky využíváme k jejímu zachycení dle následující legendy: *** = $p < 0,01$, ** = $p < 0,05$, * = $p < 0,1$.

Zdroj: Autor, zdroj dat: Amadeus (2012).

Závěr

Článek představuje soubor ukazatelů hodnotících zdanění mezinárodních společností působících v České republice. Tyto ukazatele identifikují možné způsoby snižování daňového základu firem a převádění zisků do zahraničí, což umožňuje rozpoznat firmy, jejichž daňová politika nemusí být v souladu s nejlepší praxí. Článek tak nabízí rozšíření existujících nástrojů státních orgánů a výzkumných institucí pro analýzu zdanění mezinárodních společností v České republice. Dřívější výsledky, které naznačují využívání zadlužení firmy jako možnosti převádění zisků z České republiky, rozšiřujeme o nové dva ukazatele na základě tržeb. Výsledky pro tyto dva ukazatele však neukazují na statisticky signifikantní hodnoty ukazatelů.

Další výzkum v této oblasti by se mohl zaměřit na jednu z následujících tří slibných oblastí. Zaprvé, výzkum pro jednotlivé země omezuje interpretaci výsledků a bylo by tedy žádoucí provést podobný výzkum pro vícero zemí zároveň a výsledky následně porovnat a dále se pokusit případné rozdíly mezi zeměmi vysvětlit. Zadruhé, definování tzv. daňových rájů je, jak jsem v článku diskutoval, velmi obtížné, ale zároveň je to pro podobný výzkumný přístup nutné. Budoucí výzkum by tak bylo vhodné zaměřit na možné metodologické přístupy nespolehlající tolik na tyto definice. Zatřetí, ačkoliv v tomto článku využívám nejlepší možná dostupná data, ještě detailnější výzkum by bylo pravděpodobně možné provést s přístupem k interním datům státní správy. Tato data tak skýtají nové možnosti výzkumu známé ze zahraničních studií, ale v České republice zatím nevyužitě.

Literatura

- [1] Amadeus (2012): *Amadeus Database*. Brussels, Bureau van Dijk, 2012.
- [2] Bartelsman, E. J. – Beetsma, R. M. (2003): *Why Pay More? Corporate Tax Avoidance through Transfer Pricing in OECD Countries*. Journal of Public Economics, 2003, roč. 87, č. 9, s. 2225-2252.
- [3] Buettner, T. – Wamser, G. (2007): *Intercompany Loans and Profit Shifting – Evidence from Company – Level Data*. Munich, Center for Economic Studies, CESifo Working Paper Series č. 1959, c2007, [cit. 27. 1. 2015], <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/publications/working-papers/CESifoWP/CESifoWPdetails?wp_id=14557881>.
- [4] Clausing, K.A. (2003): *Tax-motivated transfer pricing and US intrafirm trade prices*. Journal of Public Economics, 87(9–10), 2207–2223.
- [5] Cobham, A. – Janský, P. – Meinzer, M. (2015): *The Financial Secrecy Index: Shedding New Light on the Geography of Secrecy*. [on-line], Economic Geography, c2015, roč. 91, č. 3, s. 281-303, [cit. 14. 10. 2015], <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ecge.12094/epdf>>.

- [6] Cobham, A. – Loretz, S. (2014): *International Distribution of The Corporate Tax Base: Implications of Different Apportionment Factors under Unitary Taxation*. Brighton, International Centre for Tax and Development, 2014.
- [7] FATF (2000): *Report on Non-Cooperative Countries and Territories*. [on-line], Paris, Financial Action Task Force, c2000, [cit. 27. 1. 2015], <<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/1999%202000%20NCCT%20ENG.pdf>>.
- [8] FATF (2002): *Report on Non-Cooperative Countries and Territories*. [on-line], Paris, Financial Action Task Force, c2002, [cit. 27. 1. 2015], <<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/2001%202002%20NCCT%20ENG.pdf>>.
- [9] FSF (2000): *Report of the Working Group on Offshore Centres*. [on-line], Basel, Financial Stability Forum, c2000, [cit. 27. 1. 2015], <http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_0004b.pdf?noframes=1>.
- [10] Fuest, C. – Riedel, N. (2012): *Tax Evasion and Tax Avoidance: The Role of International Profit Shifting*. In Reuter, P. (ed.): *Draining Development? Controlling Flows of Illicit Funds from Developing Countries*. [on-line], Washington D.C., International Bank for Reconstruction and Development, s. 109-142, c2012, [cit. 27. 1. 2015], <<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2242>>.
- [11] Hampton, M. – Christensen, J. (2005): *Tax Havens of the World. In Tax Us if You Can*. [on-line], London, Tax Justice Network, s. 36-37, c2005, [cit. 27. 1. 2015], <http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/tuiyc_-_eng_-_web_file.pdf>.
- [12] Hines, J. R., Jr. – Rice, E. M. (1994): *Fiscal Paradise: Foreign Tax Havens and American Business*. Quarterly Journal of Economics, 1994, roč. 109, č. 1, s. 149-182.
- [13] Huizinga, H. – Laeven, L. (2008): *International Profit Shifting within Multinationals: A Multi-Country Perspective*. Journal of Public Economics, 2008, roč. 92, č. 5, s. 1164-1182.
- [14] IMF (2000): *Offshore Financial Centers. IMF Background Paper*. [online], Washington D.C., International Monetary Fund, c2000, [cit. 27. 1. 2015], <<http://www.imf.org/external/np/mae/oshore/2000/eng/back.htm>>.
- [15] Irish, C. R. (1982): *Tax Havens*. Vanderbilt Journal of Transnational Law, 1982, roč. 15, č. 3, s. 449-510.
- [16] Janský, P. – Kokeš, O. (2015): *Corporate Tax Base Erosion and Profit Shifting out of the Czech Republic*. Post-Communist Economies, 2015, roč. 27, č. 4, s. 537-546.

- [17] Janský, P. – Prats, A. (2015): *International Profit Shifting Out of Developing Countries and the Role of Tax Havens*. Development Policy Review, 2015, roč. 33, č. 3, s. 271-292.
- [18] Karkinsky, T. – Riedel, N. (2012): *Corporate Taxation and The Choice of Patent Location within Multinational Firms*. Journal of International Economics, 2012, roč. 88, č. 1, s. 176-185.
- [19] Levin, C. (2007): *A BILL to Restrict the Use of Offshore Tax Havens and Abusive Tax Shelters to Inappropriately Avoid Federal Taxation, and for Other Purposes. (Law Proposal, US Senate, 1st Session, 110th Congress, 17. 2. 2007, S. 681)*. [on-line], Washington D.C., U. S. Senate, c2007, [cit. xx. xx. 2015], <<http://www.gpo.gov/fdsys/browse/collection.action?collectionCode=BILLS>>.
- [20] Murphy, R. (2009): *Where are the World's Secrecy Jurisdictions?* [on-line], London, Tax Justice Network, c2009, [cit. 27. 1. 2015], <http://www.secrecyjurisdictions.com/PDF/SJ_Mapping.pdf>.
- [21] Nerudová, D. – Solilová, V. (2015): *The Impact of the CCCTB Introduction on the Distribution of the Group Tax Bases Across the EU: The Study for the Czech Republic*. [on-line], Prague Economic Papers, c2015, roč. 24, č. 5, s. 1-17, [cit. 14. 10. 2015], <<http://doi.org/10.18267/j.pep.514>>.
- [22] OECD (2000): *Towards Global Tax Co-operation: Report to the 2000 Ministerial Council Meeting and Recommendations by the Committee on Fiscal Affairs: Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices*. [on-line], Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development, c2000, [cit. 27. 1. 2015], <<http://www.oecd.org/tax/transparency/44430257.pdf>>.
- [23] OECD (2013): *Addressing Base Erosion and Profit Shifting*. [on-line], Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development, c2013, [cit. 22. 6. 2015], <www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/addressing-base-erosion-and-profit-shifting_9789264192744-en>.
- [24] Rohan, J. – Moravec, L. (2015): *Dopad výměny daňových informací na alokaci PZI v daňových rájích*. [on-line], Praha, Česká zemědělská univerzita v Praze, 13. 9. 2015, [cit. 14. 10. 2015], <<https://prezi.com/qoh0pznzyhev/dopad-vymeny-danovych-informaci/>>.
- [25] Zoromé, A. (2007): *Concept of Offshore Financial Centers: In Search of an Operational Definition*. Washington D. C., International Monetary Fund, Working Paper 7/87, 2007.

Ukazatele zdanění mezinárodních společností v České republice

Petr Janský

ABSTRAKT

Článek představuje soubor ukazatelů hodnotících zdanění mezinárodních společností působících v České republice. Tyto ukazatele identifikují možné způsoby snižování daňového základu firem a převádění zisků do zahraničí, což umožňuje rozpoznat firmy, jejichž daňová politika nemusí být v souladu s nejlepší praxí. Extrémní hodnoty ukazatelů mohou sloužit jako podnět pro další šetření firmy ze strany státních orgánů. Tento výzkum tak doplňuje stávající analytické nástroje státní správy a výzkumných institucí v oblasti zdanění mezinárodních společností.

Klíčová slova: Daň z příjmů právnických osob; Zdanění mezinárodních společností; Empirická analýza; Firemní data; Snižování daňového základu firem; Převádění zisků; Daňové ráje; Česká republika.

Indicators of Taxation of Multinational Enterprises in the Czech Republic

ABSTRACT

The article presents the system of indicators for evaluation of taxation of international companies active in the Czech Republic. Based on the identification of the potential channels of corporate tax base erosion and profit shifting of multinational enterprises it enables to recognize companies whose taxation policy might not be in line with the best practice. Extreme values of the indicators might initiate further examination of a company by state authorities. This research thus complements the existing set of analytical tools of the government agencies and research institutions in the area of taxation of multinational enterprises.

Key words: Corporate taxation; Taxation of multinational enterprises; Empirical analysis; Firm-level data; Corporate tax base erosion; Profit shifting; Tax havens; Czech Republic.

JEL classification: H25; F23; H26; C33.